

Wojciech Zysk

dr, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
ORCID 0000-0003-2231-7941

**KAPITAŁ ZAGRANICZNY W POLSCE
W OKRESIE POAKCESYJNYM¹****Wprowadzenie**

Migracja kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) wywołuje szereg ilościowych i jakościowych skutków zarówno z punktu widzenia kraju wywożącego kapitał, jak i kraju goszczącego. Transfer inwestycji ma wpływ na wiele elementów struktury ekonomicznej, w tym na wymianę handlową (eksport i import) oraz bilans płatniczy, a efekty przepływów mogą być zarówno pozytywne, jak i negatywne. W latach 90. XX w. zapoczątkowano w Polsce proces liberalizacji przepływów kapitałowych, który był związany z włączaniem naszego kraju do systemu światowych powiązań rynków finansowych. Dalsze etapy procesu miały miejsce w okresie przedakcesyjnym i akcesyjnym w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Skutkiem zmian był – i pozostaje nadal – napływ kapitału zagranicznego w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji portfelowych. Inne motywy determinują napływ BIZ, a inne przyciągają kapitał w formie inwestycji portfelowych. Ważne są też efekty i współzależność tych napływów pomiędzy wspomnianymi powyżej ele-

¹ Publikacja została dofinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

mentami struktury ekonomicznej gospodarki kraju przyjmującego. Skutki przedmiotowych migracji kapitału zagranicznego mogą być różnorakie i powiązane: ze wzrostem dochodu narodowego²; z prywatyzacją³; innowacyjnością⁴; konkurencyjnością gospodarki⁵; zmianami podaży kapitału; kształtowaniem się bilansu płatniczego⁶; wolumenem i strukturami eksportu i importu⁷; funkcjonowaniem różnych rynków⁸; dystansem cywilizacyjnym, jaki dzieli kraj goszczący kapitał od rozwiniętych gospodarek⁹; wpływem BIZ na sektor MŚP¹⁰; analizą determinant napływu kapitału z krajów UE¹¹ czy w powiązaniu z kursem walutowym¹²;

² T. Ozawa, *Foreign Direct Investment and Economic Development*, „Transnational Corporations” 1992, Vol. 1, No. 1, s. 27–54.

³ J. Misala, *Zaangażowanie kapitału zagranicznego w gospodarkę polską w okresie 1976–1995*, [w:] *Kapitał zagraniczny w prywatyzacji*, red. M. Jarosz, Warszawa 1996, s. 25 i dalsze oraz W. Karaszewski, *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990–1999 (miejsce w gospodarce kraju, czynniki i perspektywy rozwojowe)*, Toruń 2001, s. 32 i dalsze.

⁴ M.A. Weresa, *Wpływ handlu zagranicznego i inwestycji bezpośrednich na innowacyjność polskiej gospodarki*, Warszawa 2002, s. 50 i dalsze.

⁵ M. Casson, *The Firm and the Market. Studies on Multinational Enterprise and the Scope of the Firm*, Oxford 1987; B. Durka, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na poprawę konkurencyjności polskiej gospodarki*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, red. Z. Olesiński, Warszawa 1998, s. 152–167 oraz W. Zysk, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, red. S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera, Warszawa 2012, s. 53–75.

⁶ J. Witkowska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowowschodniej*, Łódź 1996, s. 37 i dalsze oraz Z. Sadowski, *Kapitał zagraniczny, deficyt płatniczy i modernizacja gospodarki*, „*Ekonomista*” 1999, nr 1–2, s. 109–117.

⁷ W. Zysk, *Obcy kapitał a handel zagraniczny w Polsce: okres przedakcesyjny*, Warszawa 2012, s. 60 i dalsze oraz W. Zysk, S. Śmiech, *The Influence of Foreign Direct Investment on Foreign Trade in the Visegrád Countries from 2001 to 2011*, „*Entrepreneurial Business and Economics Review*” 2014, Vol. 2, nr 3, s. 7–18.

⁸ U. Kłosiewicz-Górecka, *Nakłady inwestycyjne podmiotów z kapitałem zagranicznym w sektorze usług w Polsce*, „*Marketing i Rynek*” 2017, nr 9, s. 23–34 oraz M.W. Klein, J. Peek i E.S. Rosengren, *Troubled Banks, Impaired Foreign Direct Investment: the Role of Relative Access to Credit*, „*American Economic Review*” 2002, Vol. 92, Issue 3, s. 664–682.

⁹ A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Warszawa 2001 oraz M.A. Weresa, *Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski*, „*Zeszyty BRE Bank–CASE*” 2002, nr. 62, s. 7–42.

¹⁰ D. Starzyńska, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój sektora MSP w Polsce w latach 2009–2013*, „*Przedsiębiorczość i Zarządzanie*” 2016, t. 17, z. 6, cz. 1: *Firmy rodzinne – wyzwania współczesności*, s. 417–433.

¹¹ A. Cieślak, *Determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce: Czy integracja europejska ma znaczenie?*, „*Collegium of Economic Analysis Annals*” 2017, nr 47, s. 65–82.

¹² K. Kiyota, S. Urata, *Exchange Rate, Exchange Rate Volatility and Foreign Direct Investment*, „*World Economy*” 2004, Vol. 27, Issue 10, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9701.2004.00664.x>; M. Udomkerdmongkol, O. Morrissey, H. Görg, *Exchange Rates and Outward Foreign Direct Investment: US FDI in Emerging Economies*, „*Review of Development Economics*” 2009, Vol. 13, Issue 4, s. 754–764, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9361.2009.00514.x>; J.D. Alba, P. Wang, D. Park, *The Impact of Exchange Rate on FDI and the Interdependence of FDI Over Time*, „*The Singapore Economic Review*” 2010, Vol. 55, No. 4, s. 733–747, <https://doi.org/10.1142/S0217590810004024>

konkurencyjnością gospodarki¹³ lub równowagą zewnętrzną¹⁴.

Podstawowa analiza zagadnień związanych ze skutkami migracji kapitału zagranicznego między krajami może być prowadzona w ramach trzech głównych nurtów: z punktu widzenia kraju eksportera kapitału, kraju goszczącego kapitał albo w odniesieniu do całości gospodarki światowej. Na rozwój gospodarki kraju wpływ ma wiele różnorodnych czynników, a jednym z najważniejszych jest działalność eksportowa prowadzona przez różnego rodzaju podmioty. Filie zagranicznych podmiotów, w które inwestowany jest kapitał (najczęściej w formie BIZ) odgrywają ogromną rolę w rozwoju eksportu państwa przyjmującego wspomniane inwestycje. Według danych GUS spółki z udziałem zagranicznym w Polsce to zaledwie kilka procent ogólnej liczby gospodarujących podmiotów oraz około 1/5 wszystkich zarejestrowanych spółek handlowych¹⁵.

Celem artykułu było zbadanie zależności między działalnością podmiotów z udziałem zagranicznym a rozwojem polskiego eksportu w okresie po akcesji Polski do Unii Europejskiej¹⁶. Przy wykorzystaniu dostępnych danych dotyczących napływu do Polski kapitału w formie BIZ, podjęto próbę zbadania relacji między obecnością w naszym kraju filii korporacji transnarodowych a ich działalnością w zakresie sprzedaży eksportowej. Badania zostały przeprowadzone w następujących obszarach:

oraz R. Rapacki, M. Próchniak, *Wzrost gospodarczy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej na tle wybranych krajów wschodzących*, „Gospodarka Narodowa” 2012, nr 1–2, s. 65–96.

¹³ E. Molendowski, L. Remer, M. Żmuda, *Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w gospodarkach państw UE-10 a kształtowanie ich międzynarodowej pozycji konkurencyjnej*, „Unia Europejska.pl”, nr 5, s. 3–14.

¹⁴ E. Bilewicz, H. Nakonieczna-Kisiel, *Napływ kapitału zagranicznego a równowaga zewnętrzna Polski*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 3 (81), s. 15–24, <https://doi.org/10.18276/frfu.2016.81-02> oraz A. Janowicz, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na wybrane wielkości makroekonomiczne w polskiej gospodarce w latach 2004–2016*, „Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula” 2016, nr 2 (56), s. 21–41.

¹⁵ GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2016 r.*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-gospodarcza-podmiotow-z-kapitałem-zagranicznym-w-2016-r-4,12.html> [dostęp: 22.01.2019].

¹⁶ Artykuł jest kontynuacją badań autora w zakresie oceny działalności spółek z udziałem zagranicznym w naszym kraju. Por.: W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2010*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2012, nr 267, t. 2: *Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu*, s. 342–350; W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2011*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2013, nr 756: *Ekonomiczne Problemy Usług*, s. 647–658; W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2014*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” 2016, nr 3, t.1: *Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie*, s. 91–99 oraz W. Zysk, *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2015*, „Handel Wewnętrzny” 2018, nr 5 (376), s. 331–341.

- a) wartość napływu BIZ do Polski w latach 1990–2017;
- b) liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 2004–2016;
- c) liczba spółek z kapitałem zagranicznym, które prowadziły działalność eksportową w latach 2004–2016;
- d) poziom eksportu i udziału sprzedaży eksportowej podmiotów z wkładem kapitału zagranicznego w całość polskiego eksportu w latach 2004–2016;
- e) udział największych spółek z wkładem zagranicznym w całość polskiego eksportu w latach 2004–2016.

Pierwsze badanie opisane w punkcie „a” objęło dłuższy okres niż lata 2004–2016. Miało to na celu zaprezentowanie szerszego tła i kontekstu badań właściwych, czyli opisanych w punktach od „b” do „e”.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce

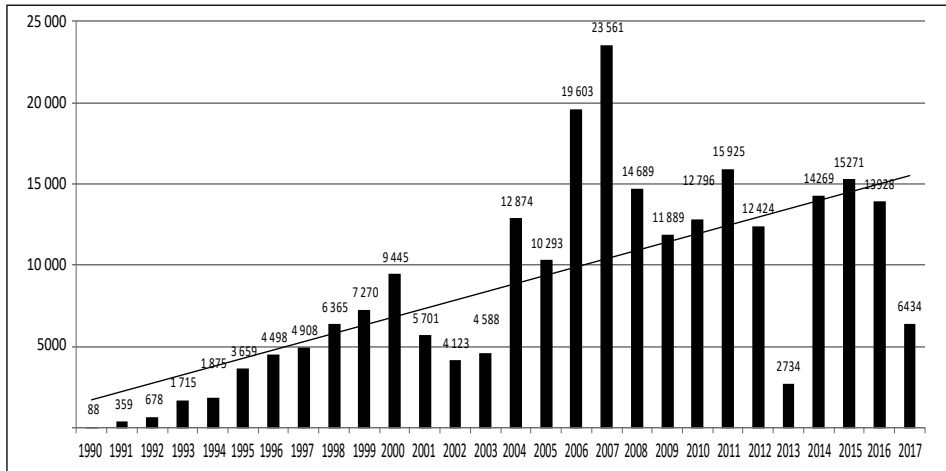
Napływ kapitału zagranicznego w formie BIZ można podzielić na kilka etapów:

- a) lata 1976–1985, czyli wstępny okres otwierania się gospodarki (zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 14 maja 1976 r. w sprawie wydawania zagranicznym osobom prawnym i fizycznym zezwoleń na prowadzenie niektórych rodzajów działalności gospodarczej, Dz.U. 1976 Nr 19, poz. 123);
- b) lata 1986–1989, czyli etap umiarkowanego otwierania się gospodarki (zgodnie z zapisami ustawy z 23 kwietnia 1986 r. o spółkach z udziałem zagranicznym, Dz.U. 1986 Nr 17, poz. 88);
- c) etap transformacji ustrojowej, zapoczątkowany ustawą z 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym, Dz.U. 1991 Nr 60, poz. 253;
- d) etap przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej;
- e) lata 2005–2014, czyli okres po akcesji i lata kryzysu finansowego¹⁷;
- f) lata 2015–2017 – okres po ostatniej zmianie układu rządowego w Polsce.

Na wykresie 1 zaprezentowano zmiany wartości napływu BIZ do Polski w latach 1990–2017 (oraz ujęcie roczne z linią trendu, co pozwala na ocenę zjawiska w dłuższym horyzoncie czasowym).

¹⁷ B. Ptaszyńska, Inwestycje zagraniczne czynnikiem wzrostu gospodarczego w Polsce, „Wiadomości Statystyczne” 2015, nr 2, s. 30.

Wykres 1. Zmiany wartości napływu BIZ do Polski w latach 1990–2017 w mld USD

Źródło: Polska Agencja Inwestycji i Handlu¹⁸, www.paih.gov i United Nations Conference on Trade and Development, www.unctad.org [dostęp: 22.01.2019].

Na wykresie 1 możemy zaobserwować następujące okresy napływu BIZ:

- a) lata 1990–1995 – śladowe wartości rocznych napływów;
- b) lata 1996–2000 – wartości BIZ wynosząca ok. 5 mld USD, aż do rekordowego poziomu przed akcesją do Unii Europejskiej w 2000 r. (ponad 9,4 mld USD);
- c) lata 2001–2003 – spadek wartości napływu BIZ;
- d) lata 2004–2005 – rosnące wartości rocznych napływów po przystąpieniu Polski do WE oraz obniżeniu stawki podatku CIT z 27 do 19%, przez co firmy zaczęły wykazywać i reinwestować osiągnane zyski;
- e) lata 2006–2007 ze znacznymi napływami BIZ z rekordowym w historii 2007 r. (23,5 mld USD);
- f) lata kryzysu ekonomicznego (2008–2010) – znaczne spadki napływu BIZ;
- g) 2011 r. – jednorazowe odwrócenie spadkowego trendu napływu kapitału w formie BIZ;
- h) lata 2012–2013 – bardzo duży spadek napływu (aż o 78% w 2012 r. w porównaniu do poprzedniego roku) z dramatycznie niską wartością napływu w 2013 r. (zaledwie 120 mln USD, czyli podobnie jak na początku lat 90. XX wieku);
- i) rok 2014 – skokowy wzrost wartości napływu do poziomu ponad 14,2 mld USD (piąty wynik w historii obserwacji zjawiska);
- j) lata 2015–2017 – spadek napływu BIZ do poziomu 6,4 mld USD w ostatnim roku badania.

¹⁸ Do 2017 r. jako Polska Agencja Inwestycji i Inwestycji Zagranicznych (www.paiz.gov.pl).

Warto zauważyć, iż mimo rosnącej linii trendu widocznej na wykresie 1, roczne wartości napływu kapitału w formie BIZ uległy znacznym wahaniom. Od 2012 r. napływ ten można ocenić jako stosunkowo mały. Niepokoi zwłaszcza spadek poziomu inwestycji zagranicznych w latach 2015–2017. Przyczyną może być pokryzysowa niestabilna sytuacja światowej gospodarki lub sprzedaż przez zagranicznych inwestorów udziałów w firmach polskim podmiotom (choćby transakcja włoskiego UniCredit z PZU i Polskim Funduszem Rozwoju dotycząca akcji Pekao S.A. czy inne dezinvestycje). Mniejsze wartości napływu kapitału w formie BIZ mogą być spowodowane strukturą tych inwestycji, czyli lokowaniem środków w branżę BPO (*Business Process Outsourcing*; działalność w zakresie nowoczesnych usług biznesowych), która nie wymaga znacznych nakładów finansowych.

Przegląd literatury

Badania związku między napływem kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych a elementami struktury gospodarczej, a także handlu zagranicznego – w tym eksportu i importu – są obecne w literaturze światowej. Tabela 1 pokazuje przykłady syntetycznego podsumowania wybranych wyników badań poświęconych temu zagadnieniu.

Tabela 1. Podsumowanie wyników badań poświęconych współzależności między BIZ a elementami struktury gospodarczej, w tym handlu zagranicznego

Publikacja	Tematyka	Badany kraj/kraje, okres badania	Wnioski
G. Jayachandran, A. Seilan ¹	związek przyczynowy między handlem, bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi a wzrostem gospodarczym	Indie, 1970–2007	Wyniki testu przyczynowości Grangera wykazały, że istnieje związek przyczynowy między badanymi zmiennymi. Wzrost gospodarczy, wymiana handlowa i bezpośrednie inwestycje zagraniczne wydają się wzajemnie wzmacniać w ramach polityki otwartych drzwi.
S.S. Makki, A. Somwaru ²	wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych i handlu na wzrost gospodarczy	66 krajów rozwijających się, 1971–2000	Bepośrednie inwestycje zagraniczne, handel, kapitał ludzki oraz inwestycje krajowe są ważnym źródłem wzrostu gospodarczego.
L. Alfaro, A. Chanda, S. Kalemli-Ozcan, S. Sayek ³	różnorodne powiązania między bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi, rynkami finansowymi a wzrostem gospodarczym	41 krajów, 1982–1999	Dowody empiryczne sugerują, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne odgrywają ważną rolę w przyczynianiu się do wzrostu gospodarczego. Rozwój poziomu lokalnych rynków finansowych ma kluczowe znaczenie dla realizacji pozytywnych efektów.
M. Weresza ⁴	wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na polską wymianę handlową z Unią Europejską	Polska, lata 90. XX wieku	Wpływ BIZ na polski handel można postrzegać jako wkład w tworzenie eksportu. Co więcej, efekty zewnętrzne spowodowane przez handel i napływ BIZ wpływają na polskie wzorce specjalizacji.

Publikacja	Tematyka	Badany kraj/kraje, okres badania	Wnioski
A. Cieślak ⁵	relacje między wolumenem handlu a bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi w Polsce	Polska, lata 1992–2004	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mają pozytywny wpływ na rozwój handlu między Polską a krajami OECD. Natomiast wydaje się, że niekompletny model specjalizacji Heckschera-Ohlina lepiej wyjaśnia polski handel z krajami OECD.
M. Al-Iriani, F. Al-Shamsi ⁶	bezpośrednie inwestycje zagraniczne i wzrost gospodarczy w krajach GCC	sześć krajów wchodzących w skład Rady Współpracy Państw Zatoki Perskiej (GCC), 1970–2004	Wyniki uzyskane z heterogenicznej analizy panelowej wskazują dwukierunkową przyczynowość między BIZ a PKB w badanych krajach GCC
N. Vijayakumar, P. Sridharan, K.C.S. Rao ⁷	relacja między BIZ a wzrostem gospodarczym	Kraje BRICS: 1996–2007 dla Brazylii, 1994–2007 dla Rosji, 1992–2007 dla Indii, 1999–2007 dla Chin i 1990–2007 dla RPA	Ustalono istnienie długookresowej relacji a wynik testu ujawnił, że wzrost prowadzi do dwukierunkowych bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Brazylii, Rosji i Południowej Afryce; bezpośrednie inwestycje zagraniczne są ukierunkowane na wzrost w jedną stronę, odpowiednio dla Indii i Chin.
A. Kutan, G. Vuksic ⁸	wpływ BIZ na rozwój eksportu	12 krajów Europy Środkowej i Wschodniej, 1996–2004	Wyniki empiryczne wskazują, że w przypadku wszystkich krajów objętych badaniami bezpośrednie inwestycje zagraniczne zwiększyły krajowe możliwości dostaw importowych, a tym samym eksport.
W. Zysk ⁹	kapitał zagraniczny i handel zagraniczny w Polsce; okres przedakcesyjny	Polska, 1993–2002	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne wpływają na strukturę geograficzną i towarową polskiego handlu zagranicznego oraz mają wpływ na wielkość polskiego eksportu i importu; wartość importu jest skorelowana z wartością napływu BIZ w większym stopniu niż przy wartości eksportu.
W. Zysk, S. Śmiech ¹⁰	bezpośrednie inwestycje zagraniczne i handel zagraniczny w Polsce	Polska 2004–2011	Napływ BIZ silnie wpływa na wielkość polskiego eksportu i importu; wartość importu jest skorelowana z wartością napływu BIZ w większym stopniu niż przy wartości eksportu.
Ł. Ambroziak ¹¹	wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na wymianę wewnątrzgałęziową (IIT)	Kraje Grupy Wyszehradzkiej, 1995–2008	Uzyskane wyniki potwierdziły, że BIZ stymulowały nie tylko wertykalne IIT, ale także horyzontalne.
G. Hunya, S. Richter ¹²	wzajemny handel i inwestycje krajów Grupy Wyszehradzkiej przed i po przystąpieniu do UE	Kraje Grupy Wyszehradzkiej, 1999–2007	Zagraniczni inwestorzy (z UE-15 i innych rozwiniętych krajów) inwestujący w badanych krajach byli prawdziwymi motorami ożywienia we wzajemnym handlu.
J. Hanousek, E. Kočenda, M. Maurel ¹³	Direct and Indirect Effects of FDI	28 wschodzących rynków europejskich, 1995–2008	Specyficzne kanały <i>spillovers</i> (zdolność absorpcji, badania i rozwój, edukacja, instytucje) nie wykazują dowodów na rozprzestrzenianie się wiedzy powiązanej z napływem BIZ.

Publikacja	Tematyka	Badany kraj/kraje, okres badania	Wnioski
P. Pegkas ¹⁴	wpływ BIZ na wzrost gospodarczy w krajach strefy euro	strefa euro, 2002–2012	Zasób bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest istotnym czynnikiem, który pozytywnie wpływa na wzrost gospodarczy w krajach strefy euro.
U.G. Nwaogu, M.J. Ryan ¹⁵	wpływ BIZ, zagranicznej pomocy i przekazów pieniężnych na wzrost gospodarczy	53 kraje afrykańskie, 34 kraje latynoamerykańskie i karaibskie, 1970–2009	Pomoc zagraniczna i BIZ wpływają na wzrost gospodarczy w Afryce. W przypadku Ameryki Łacińskiej i Karaibów wpływ ma pomoc zagraniczna i przekazy pieniężne.
Y. Su, Z. Liu ¹⁶	determinanty wzrostu gospodarczego – koncentracja na BIZ i kapitał ludzkim	Chiny (ośrodki miejskie), 1991–2010	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mają pozytywny wpływ na tempo wzrostu PKB na jednego mieszkańca, a efekt ten jest potęgowany przez kapitał ludzki miasta.

1. G. Jayachandran, A. Seilan, *A Causal Relationship Between Trade, Foreign Direct Investment and Economic Growth for India*, „International Research Journal of Finance and Economics” 2010, Issue 42, s. 74–88; 2. S.S. Makki, A. Somwaru, *Impact of Foreign Direct Investment and Trade on Economic Growth: Evidence From Developing Countries*, „American Journal of Agricultural Economics” 2004, Vol. 86, Issue 3, s. 795–801; 3. L. Alfaro, A. Chanda, S. Kalemli-Ozcan, S. Sayek, *FDI and Economic Growth: the role of Local Financial Markets*, „Journal of International Economics” 2004, Vol. 64, Issue 1, s. 89–112, [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(03\)00081-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(03)00081-3); 4. M.A. Weresa, *The Impact of Foreign Direct Investment on Poland's Trade with the European Union*, „Post-Communist Economies” 2001, Vol. 13, Issue 1, s. 71–83, <https://doi.org/10.1080/14631370020031522>; 5. A. Cieślak, *Foreign Direct Investment and the Volume of Trade: the Case of Poland*, „Economic Change and Restructuring” 2009, Vol. 42 (4), s. 273–291, <https://doi.org/10.1007/s10644-009-9072-x>; 6. M. Al-Iriani, *Foreign Direct Investment and Economic Growth in the GCC Counties: A Casuality Investigation Using Heterogeneous Panel Analysis*, „Topics in Middle Eastern and North African Economies” 2017, Vol. 9, <https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1090&context=meea> [dostęp: 22.01.2019]; 7. N. Vijayakumar, P. Sridharan, K.C.S. Rao, *Determinants of FDI in BRICS Countries: A Panel Analysis*, „International Journal of Business Science & Applied Management” 2010, Vol. 5, Issue 3, s. 1–13; 8. A.M. Kutun, G. Vukšić, *Foreign Direct Investment and Export Performance: Empirical Evidence*, „Comparative Economic Studies” 2017, Vol. 49 (3), s. 430–445; 9. W. Zysk, *Obcy kapitał a handel zagraniczny w Polsce...*, *op. cit.*, s. 65 i dalsze; 10. W. Zysk, S. Śmiech, *Influence of Foreign Direct Investments on Foreign Trade Restructuring in Poland from 2004 to 2011*, Proceedings of 7th International Days of Statistics and Economics, Prague, 19–21 September 2013, s. 1616–1624, <https://msed.vse.cz/files/2013/38-Zysk-Wojciech-paper.pdf> [dostęp: 22.01.2019]; 11. Ł. Ambroziak, *FDI and Intra-Industry Trade: Theory and Empirical Evidence From the Visegrad Countries*, „International Journal of Economics and Business Research” 2011, Vol. 4, Issue 1–2, s. 180–198; 12. G. Hunya, S. Richter, *Mutual Trade and Investment of the Visegrad Countries Before and After Their EU Accession*, „Eastern Journal of European Studies” 2011, Vol. 2, Issue 2, s. 77–91; 13. J. Hanousek, E. Kočenda, M. Maurel, *Direct and Indirect Effects of FDI in Emerging European Markets: A Survey and Meta-Analysis*, „Economic Systems” 2011, Vol. 35, No. 3, s. 301–322; 14. P. Pegkas, *The Impact of FDI on Economic Growth in Eurozone Countries*, „The Journal of Economic Asymmetries” 2015, Vol. 12 (2), s. 124–132, <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2015.05.001>; 15. U.G. Nwaogu, M.J. Ryan, *FDI, Foreign Aid, Remittance and Economic Growth in Developing Countries*, „Review of Development Economics” 2015, Vol. 19, Issue 1, s. 100–115, <https://doi.org/10.1111/rode.12130>; 16. Yaqin Su, Zhiqiang Liu, *The Impact of Foreign Direct Investment and Human Capital on Economic Growth: Evidence from Chinese Cities*, „China Economic Review” 2016, Vol. 37, s. 97–109, <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2015.12.007>.

Źródło: opracowanie własne.

Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce

Badając obecność filii korporacji międzynarodowych w naszym kraju można zauważyć – według ostatniego raportu Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu *Lista największych inwestorów zagranicznych w Polsce*¹⁹ z 2017 r. – iż swój kapitał za inwestowały u nas 2464 firmy zagraniczne z prawie 60 krajów świata. To wzrost o 4% w porównaniu do danych za 2016 r. (2359 firm).

Spółki z udziałem zagranicznym – ilość podmiotów

Opisywana grupa podmiotów z udziałem zagranicznym zmieniała swoją liczebność w analizowanym okresie. W tabeli 2 przedstawiono liczbę badanych firm w Polsce w latach 2004–2016.

Tabela 2. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2016

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba podmiotów	15 816	16 837	18 015	18 515	21 092	22 176	23 078	24 910	25 914	26 128	26 464	25 961	24 780

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl [dostęp: 22.01.2019]. Prezentowane dane nie uwzględniają podmiotów prowadzących m.in. działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową, towarzystw i funduszy inwestycyjnych czy emerytalnych oraz szkół wyższych.

Jak można zaobserwować w tabeli 2, od 2004 do 2014 r. liczba spółek systematycznie rosła. Jednak od 2015 r. widzimy spadek w porównaniu do roku poprzedniego, a w 2016 r. ta tendencja utrzymała się (25 961 w 2015 r. oraz 24 780 w 2016 r.). Było to zmniejszenie się liczby badanych podmiotów o prawie 5%, co może być początkiem niepokojącego trendu. Pod względem formy prawnej wśród firm z udziałem zagranicznym dominowały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (92,2%), spółki akcyjne (3,3%), spółki komandytowe (2,9%) i oddziały przedsiębiorstw zagranicznych (0,9%). Pozostałe formy to ok. 0,7 %.

Spółki z udziałem zagranicznym – działalność eksportowa

Kolejne badanie dotyczyło działalności eksportowej spółek z udziałem zagranicznym. Analizie poddane zostały:

¹⁹ Polska Agencja Inwestycji i Handlu, *Inwestycje w Polsce, Lista Największych Inwestorów Zagranicznych w Polsce*, https://www.paih.gov.pl/publikacje/inwestorzy_zagraniczni_w_polsce [dostęp: 22.01.2019].

- a) liczba spółek z kapitałem zagranicznym, które prowadzą działalność eksportową;
- b) udział eksportu spółek z kapitałem zagranicznym w całości polskiego eksportu.

W tabeli 3 przedstawiono liczbę spółek z kapitałem zagranicznym, które w latach 2004–2016 prowadziły działalność eksportową w Polsce.

Tabela 3. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym – eksporterów (lata 2004–2016)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Spółki z udziałem zagranicznym – eksporterzy	8912	7510	8002	8157	8922	9236	9475	10 108	10 494	10 652	10 933	11 312	11 239

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, *op. cit.* (raporty GUS *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym* za poszczególne lata) oraz Ministerstwo Rozwoju, www.mr.gov.pl (raporty *Napływ BIZ do Polski* za poszczególne lata) [dostęp: 22.01.2019].

Jak można zaobserwować w tabeli 3 od 2004 r. (8912 podmiotów) do 2015 r. liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła o prawie 80% (11 312 podmiotów). Jednak w 2016 r. widzimy, iż liczba ta nieznacznie – ale jednak – zmalała do 11 239. To niecały 1%, ale także pierwszy spadek od 2005 r. Taka zmiana mogła mieć wpływ na udział spółek z kapitałem zagranicznym w generowanym wolumenie eksportu pochodzącego z Polski.

Kolejnym badaniem była analiza poziomu eksportu spółek z kapitałem zagranicznym i udziału tych podmiotów w całości polskiego eksportu w latach 2004–2016. W tabeli 4 przedstawiono odpowiednie dane i wyliczenia.

Analizowany poziom eksportu systematycznie rósł w badanym okresie od wartości 169 mld zł w 2004 r. do ponad 476 mld zł w 2016 r. (prawie trzykrotny wzrost). Udział opisywanych podmiotów w całości polskiego eksportu zmieniał się w czasie i mieścił się w przedziale od 62,1% w 2004 r. do rekordowych 63,4% w 2007 r. Warto zauważyć, iż od początku światowego kryzysu finansowego w latach 2007/2008 analizowany udział spółek z kapitałem zagranicznym w naszym eksporcie systematycznie malał, ale tylko do 2015 r. (od wspomnianych powyżej 63,4% w rekordowym 2007 r. do najniższego od przystąpienia Polski do UE poziomu 57,1% w 2015 r.). W 2016 r. doszło do wzrostu badanego udziału do poziomu 59,2%, czyli zdecydowanie ponad połowę wartości całego polskiego eksportu. Można to zjawisko ocenić jako zauważalną przewagę spółek z udziałem zagranicznym nad rodzimymi przedsiębiorstwami bez powiązań kapitałowych z zagranicą. Przewaga ta utrzymuje się w całym okresie analizy.

Tabela 4. Eksport spółek z udziałem zagranicznym oraz udział w całości polskiego eksportu (lata 2004–2016)

Rok	Wartość polskiego eksportu w mln zł, ceny bieżące	Eksport spółek z kapitałem zagranicznym w mln zł	Udział spółek z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie (%)
2004	272 102	169 001	62,1
2005	288 781	177 826	61,6
2006	343 779	214 516	62,4
2007	386 555	245 268	63,4
2008	405 383	251 027	61,9
2009	423 242	259 121	61,2
2010	481 058	293 021	60,9
2011	558 739	338 731	60,6
2012	603 418	358 626	59,4
2013	647 878	375 612	58,0
2014	693 471	398 462	57,5
2015	750 836	429 061	57,1
2016	803 478	476 352	59,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, *op. cit.* (raporty GUS *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym* za poszczególne lata) oraz Ministerstwo Rozwoju, *op. cit.*

Działalność eksportowa największych spółek z udziałem zagranicznym

Przez prawie 25 lat tygodnik „Polityka” publikował raport opisujący 500 największych polskich przedsiębiorstw, z dodatkową listą 100 największych eksporterów. Ostatnie takie zestawienia ukazały się za 2012 r. (w latach 2004–2013). Za lata 2013–2016 autor niniejszego opracowania wykorzystał dane z raportów *Lista 2000 polskich przedsiębiorstw i eksporterów* publikowanych przez „Rzeczpospolitą” (w latach 2014–2018²⁰). Natomiast Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.²¹ publikuje listy największych inwestorów, którzy lokują w Polsce kapitał w formie BIZ (2019 r.²²). Badanie działalności eksportowej największych spółek z udziałem zagranicznym polegało na wyborze z list „Polityki” i „Rzeczypospolitej” takich eksporterów (w odpowiednich okresach czasowych), którzy umieszczeni zostali w raportach największych inwestorów zagranicznych w Polsce. Następnie obliczono udział tych firm w całości polskiego eksportu w badanym okresie. Po dokonaniu wspomnianych analiz i wykonaniu stosownych obliczeń wyniki zamieszczono w tabeli 5.

²⁰ Dane za 2016 r. zostały pozyskane bezpośrednio w redakcji „Rzeczypospolitej” i autor otrzymał je w drodze korespondencji mailowej w styczniu 2019 r. – niniejszym dziękuje za ich udostępnienie. Bez tych danych powstanie artykułu nie byłoby możliwe.

²¹ Wcześniej Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ 2004–2014), następcą Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych.

²² Polska Agencja Inwestycji i Handlu, *Inwestycje w Polsce, op. cit.*

Tabela 5. Wyniki badań największych firm-eksporterów z udziałem zagranicznym w całości polskiego eksportu (lata 2004–2016)

Rok	Liczba największych firm-eksporterów z badanych list	Wolumen polskiego eksportu w mld zł, ceny bieżące	Wartość eksportu badanych firm w mln zł	Udział eksportu badanych firm w całości polskiego eksportu (%)
2004	57	269	50,6	18,8%
2005	59	288,7	64,6	22,4%
2006	61	342,3	80,9	23,6%
2007	58	386,5	81,8	21,2%
2008	62	405,3	84,5	20,8%
2009	60	423,2	86,8	20,5%
2010	63	481,1	98,9	20,6%
2011	59	558,7	108,3	19,4%
2012	58	603,4	104,4	17,3%
2013	56	647,8	104,2	16,1%
2014	52	693,4	114,6	16,5%
2015	53	750,8	103,8	13,8%
2016	27	803,5	98,3	12,2%

Źródło: opracowanie własne i wyliczenia na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, *op. cit.*, list przedsiębiorstw „Polityki”, www.polityka.pl i „Rzeczypospolitej”, www.rp.pl (za 2016 r. dane pozyskane bezpośrednio w redakcji „Rzeczypospolitej”) oraz raportów PAIiH (w 2019 r. za 2016 r.) i PAIiIZ (lata 2004-2014).

Analizując wyniki badań zaprezentowane w tabeli 5 można stwierdzić, iż wraz z dynamicznie zwiększającą się wartością polskiego eksportu – ogółem w latach 2004–2016 zanotowano prawie trzykrotny wzrost z 269 mld zł do rekordowych 803,5 mld zł – udział największych przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zainwestowanym w formie BIZ w wartości polskiego eksportu był bardzo istotny. Oscylował on w granicach 1/5–1/6 wartości sprzedaży za granicę. Można jednak zauważyć tendencję spadkową od 2006 (23,6% udziału) do 2013 r. (16,1%) – i to pomimo stale rosnącej wartości eksportu generowanego przez te podmioty (ponad 50 mld zł w 2004 r. i prawie 104,2 mld zł w 2013 r., co oznacza wzrost o ponad 100%). W 2014 r. udział eksportu badanych firm nieznacznie wzrósł do poziomu 16,5%, jednak w 2015 r. obniżył się do 13,8%, a w ostatnim roku analizy osiągnął najniższy poziom 12,2 %, mimo rekordowego poziomu całości polskiego eksportu. Warto zauważyć też spadek wartości eksportu analizowanych firm w 2016 r. (98,3 mld zł) w porównaniu do 2015 (103,8 mld zł) oraz 2014 r. (114,6 mld zł).

Od 2010 r. spadła też liczba największych firm-eksporterów z list pierwszej setki przedsiębiorstw (z rekordowego poziomu 63 podmiotów w 2010 r. do zaledwie 27 w 2016 r.). Oznacza to, iż w badanych 100 największych firmach

w Polsce rosła liczba eksporterów z rodzimym kapitałem, a proporcje w ostatnim roku analizy zdecydowanie odwróciły się (73 firm z tylko polskim kapitałem do 27 podmiotów z zagranicznymi udziałami).

Podsumowanie

Zaprezentowane w artykule analizy, badania i obliczenia pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- a) obecność w Polsce filii korporacji międzynarodowych oraz ich poziom internacjonalizacji miały znaczny wpływ na zmiany wartości polskiego eksportu;
- b) zauważalnie obniżył się udział eksportu badanych podmiotów w całości polskiego eksportu oraz udział tych podmiotów w setce największych firm w Polsce, i to w sytuacji dynamicznie zwiększającej się wartości eksportu ogółem;
- c) pomimo spadku udziału eksportu podmiotów z udziałem zagranicznym w całości polskiego eksportu warto podkreślić, iż był on nadal znaczny i wyniósł ponad połowę polskiego eksportu (prawie 60%), przy czym największe badane podmioty z udziałem kapitału zagranicznego miały nieco ponad 12% udziału w całości polskiego eksportu (z zauważalną tendencją spadkową w analizowanym okresie).

Wydaje się, że kluczowe elementy środowiska biznesowego w Polsce, takie jak: stabilny stan gospodarki; chłonny rynek wewnętrzny z rosnącą siłą nabywczą klasy średniej; korzystne położenie geograficzne na przecięciu się szlaków komunikacyjnych i handlowych; coraz lepsza infrastruktura; łatwa dostępność poddostawców; relatywnie niski koszt pracy wysoko wykwalifikowanej, produktywnej i zmotywowanej kadry oraz obecność w UE i NATO stanowią trwałą zachętę dla inwestorów zagranicznych, którzy prowadzą lub zamierzają prowadzić działalność gospodarczą w naszym kraju. Można zatem przypuszczać, iż w krótkiej i średniej perspektywie nadal będziemy obserwować napływ inwestycji bezpośrednich czy reinwestowanie osiągniętych zysków. W decyzjach dotyczących lokowania kapitału zaniepokoić inwestorów może jednak wzrost nastrojów antyunijnych (w tym m.in. powstanie partii politycznej „Polexit” z głównym postulatem wyjścia z Unii Europejskiej²³), wciąż prowadzone przez Komisję Europejską procedury kontroli praworządności wobec Polski, zarzuty dotyczące niezależności sądownictwa (mające wpływ na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej i reputacji na arenie międzynarodowej) czy planowane zmiany w prawie gospodarczym, w tym podatkowym (np. dotyczące transferu zysków za granicę).

²³ Powstała partia „Polexit”. Głównym postulatem wyjście z UE, „Rzeczpospolita”, 28.01.2019, <https://www.rp.pl/Polityka/190129350-Powstała-partia-Polexit-Głównym-postulatem-wyjście-z-UE.html> [dostęp: 29.01.2019].

Bibliografia

- Alba J.D., Wang P., Park D., *The Impact of Exchange Rate on FDI and the Interdependence of FDI Over Time*, „The Singapore Economic Review” 2010, Vol. 55, No. 04, s. 733–747, <https://doi.org/10.1142/S0217590810004024>.
- Alfaro L., Chanda A., Kalemli-Ozcan S., Sayek S., *FDI and Economic Growth: the Role of Local Financial Markets*, „Journal of International Economics” 2004, Vol. 64, Issue 1, s. 89–112, [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(03\)00081-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(03)00081-3).
- Al-Iriani M., *Foreign Direct Investment and Economic Growth in the GCC Counties: A Causality Investigation Using Heterogeneous Panel Analysis*, „Topics in Middle Eastern and North African Economies” 2017, Vol. 9, <https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1090&context=meea> [dostęp: 22.01.2019].
- Ambroziak Ł., *FDI and Intra-Industry Trade: Theory and Empirical Evidence From the Visegrad Countries*, „International Journal of Economics and Business Research” 2012, Vol. 4, Issue 1–2, s. 180–198.
- Bilewicz E., Nakonieczna-Kisiel H., *Napływ kapitału zagranicznego a równowaga zewnętrzna Polski*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 3 (81), s. 15–24, <https://doi.org/10.18276/frfu.2016.81-02>.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Warszawa 2001.
- Casson M., *The Firm and the Market. Studies on Multinational Enterprise and the Scope of the Firm*, Oxford 1987.
- Cieślik A., *Determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce: Czy integracja europejska ma znaczenie?*, „Collegium of Economic Analysis Annals” 2017, nr 47, s. 65–82.
- Cieślik A., *Foreign Direct Investment and the Volume of Trade: the Case of Poland, „Economic Change and Restructuring”* 2009, Vol. 42 (4), s. 273–291, <https://doi.org/10.1007/s10644-009-9072-x>.
- Durka B., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na poprawę konkurencyjności polskiej gospodarki*, [w]: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, red. Z. Oleśński, Warszawa 1998, s. 152–167.
- Główny Urząd Statystyczny, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2016 r.*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-gospodarcza-podmiotow-z-kapitałem-zagranicznym-w-2016-r-,4,12.html> [dostęp: 22.01.2019].
- Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl [dostęp: 22.01.2019].
- Hanousek J., Kočenda E., Maurel M., *Direct and Indirect Effects of FDI in Emerging European Markets: A Survey and Meta-Analysis*, „Economic Systems” 2011, Vol. 35, No. 3, s. 301–322.
- Hunya G., Richter S., *Mutual Trade and Investment of the Visegrad Countries Before and After Their EU Accession*, „Eastern Journal of European Studies” 2011, Vol. 2, Issue 2, s. 77–91.
- Janowicz A., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na wybrane wielkości makroekonomiczne w polskiej gospodarce w latach 2004–2016*, „Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula” 2016, nr 2 (56), s. 21–41.
- Jayachandran G., Seilan A., *A Causal Relationship Between Trade, Foreign Direct Investment and Economic Growth for India*, „International Research Journal of Finance and Economics” 2010, Issue 42, s. 74–88.

- Karaszewski W., *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990–1999 (miejsce w gospodarce kraju, czynniki i perspektywy rozwojowe)*, Toruń 2001.
- Kiyota K., Urata S., *Exchange Rate, Exchange Rate Volatility and Foreign Direct Investment*, „World Economy” 2004, Vol. 27, Issue 10, s. 1501–1536, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9701.2004.00664.x>.
- Klein M.W., Peek J., Rosengren E.S., *Troubled Banks, Impaired Foreign Direct Investment: the Role of Relative Access to Credit*, „American Economic Review” 2002, Vol. 92, Issue 3, s. 664–682.
- Kłosiewicz-Górecka U., *Nakłady inwestycyjne podmiotów z kapitałem zagranicznym w sektorze usług w Polsce*, „Marketing i Rynek” 2017, nr 9, s. 23–34.
- Kutan A.M., Vukšić G., *Foreign Direct Investment and Export Performance: Empirical Evidence*, „Comparative Economic Studies” 2017, Vol. 49 (3), s. 430–445.
- Makki S.S., Somwaru A., *Impact of Foreign Direct Investment and Trade on Economic Growth: Evidence From Developing Countries*, „American Journal of Agricultural Economics” 2004, Vol. 86, Issue 3, s. 795–801.
- Ministerstwo Rozwoju, www.mr.gov.pl.
- Misala J., *Zaangażowanie kapitału zagranicznego w gospodarkę polską w okresie 1976–1995*, [w:] *Kapitał zagraniczny w prywatyzacji*, red. M. Jarosz, Warszawa 1996, s. 15–29.
- Molendowski E., Remer L., Żmuda M., *Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w gospodarkach państw UE-10 a kształtowanie ich międzynarodowej pozycji konkurencyjnej*, „Unia Europejska.pl” 2017, nr 5, s. 3–14.
- Nwaogu U.G., Ryan M.J., *FDI, Foreign Aid, Remittance and Economic Growth in Developing Countries*, „Review of Development Economics” 2015, Vol. 19, Issue 1, s. 100–115, <https://doi.org/10.1111/rode.12130>.
- Ozawa T., *Foreign Direct Investment and Economic Development*, „Transnational Corporations” 1992, Vol. 1, No. 1, s. 27–54.
- Pegkas P., *The Impact of FDI on Economic Growth in Eurozone Countries*, „The Journal of Economic Asymmetries” 2015, Vol. 12 (2), s. 124–132, <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2015.05.001>.
- Polityka, www.polityka.pl [dostęp: 22.01.2019].
- Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Inwestycje w Polsce. Lista Największych Inwestorów Zagranicznych w Polsce, www.paih.gov.pl/publikacje/inwestorzy_zagraniczni_w_polsce [dostęp: 22.01.2019].
- Powstała partia „Polexit”. Głównym postulatem wyjście z UE, „Rzeczpospolita”, 28.01.2019, <https://www.rp.pl/Polityka/190129350-Powstala-partia-Polexit-Glownym-postulatem-wyjscie-z-UE.html> [dostęp: 29.01.2019].
- Ptaszyńska B., Inwestycje zagraniczne czynnikiem wzrostu gospodarczego w Polsce, „Wiadomości Statystyczne” 2015, nr 2, s. 27–41.
- Rapacki R., Próchniak M., *Wzrost gospodarczy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej na tle wybranych krajów wschodzących*, „Gospodarka Narodowa” 2012, nr 1–2, s. 65–96.
- Rzeczpospolita, www.rp.pl [dostęp: 22.01.2019].
- Sadowski Z., *Kapitał zagraniczny, deficyt płatniczy i modernizacja gospodarki*, „Ekonomista” 1999, nr 1–2, s. 109–117.
- Starzyńska D., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój sektora MSP w Polsce w latach 2009–2013*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2016, t. 17, z. 6, cz. 1: *Firmy rodzinne – wyzwania współczesności*, s. 417–433.

- Udomkerdmongkol M., Morrissey O., Görg H., *Exchange Rates and Outward Foreign Direct Investment: US FDI in Emerging Economies*, „Review of Development Economics” 2009, Vol. 13, Issue 4, s. 754–764, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9361.2009.00514.x>.
- United Nations Conference on Trade and Development, www.unctad.org [dostęp: 22.01.2019].
- Vijayakumar N., Sridharan P., Rao K.C.S., *Determinants of FDI in BRICS Countries: A Panel Analysis*, „International Journal of Business Science & Applied Management” 2010, Vol. 5, Issue 3, s. 1–13.
- Weresa M.A., *Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski*, „Zeszyty BRE Bank–CASE” 2002, nr 62, s. 7–42.
- Weresa M.A., *The Impact of Foreign Direct Investment on Poland’s Trade with the European Union*, „Post-Communist Economies” 2001, Vol. 13, Issue 1, s. 71–83, <https://doi.org/10.1080/14631370020031522>.
- Weresa M.A., *Wpływ handlu zagranicznego i inwestycji bezpośrednich na innowacyjność polskiej gospodarki*, Warszawa 2002.
- Witkowska J., *Bepośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowowschodniej*, Łódź 1996.
- Yaqin Su, Zhiqiang Liu, *The Impact of Foreign Direct Investment and Human Capital on Economic Growth: Evidence from Chinese Cities*, „China Economic Review” 2016, Vol. 37, s. 97–109, <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2015.12.007>.
- Zysk W., *Bepośrednie inwestycje zagraniczne a międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski*, [w:] *Bepośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, red. S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera, Warszawa 2012, s. 53–77.
- Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2010*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2012, nr 267, t. 2: *Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu*, s. 342–350.
- Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2011*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2013, nr 756: *Ekonomiczne Problemy Usług*, s. 647–658.
- Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2014*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” 2016, nr 3, t. 1: *Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie*, s. 91–99.
- Zysk W., *Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2015*, „Handel Wewnętrzny” 2018, nr 5 (376), s. 331–341.
- Zysk W., *Obcy kapitał a handel zagraniczny w Polsce: okres przedakcesyjny*, Warszawa 2012.
- Zysk W., Śmiech S., *Influence of Foreign Direct Investments on Foreign Trade Restructuring in Poland from 2004 to 2011*, Proceedings of 7th International Days of Statistics and Economics, Prague, 19–21 September 2013, <https://msed.vse.cz/files/2013/38-Zysk-Wojciech-paper.pdf> [dostęp: 22.01.2019].
- Zysk W., Śmiech S., *The Influence of Foreign Direct Investment on Foreign Trade in the Visegrád Countries from 2001 to 2011*, „Entrepreneurial Business and Economics Review” 2014, Vol. 2, nr 3, s. 7–18.

Entities with Foreign Participation in Poland – Post-Accession Period

The presence of foreign capital in Poland, connected with the activities of transnational corporations, influences many elements of the economic structure. Inflows of foreign capital in the form of foreign direct investment (FDI), which affects the level of exports of our country, are particularly important. The article (research character) presents the results of the share of export sales companies with foreign participation and the participation of the largest exporters (companies with foreign capital) in Polish exports in 2004–2015. In recent years, we could observe the decline in the share of exports of companies surveyed in total Polish exports, but it was statistically significant and sustained for several years, the level of over 1/2 for all companies with foreign participation, and about 12% for the largest companies. It is reasonable to argue that there was a significant concentration of exports generated by entities with foreign participation, including transnational corporations. It seems that in the short and medium term we will continue to observe the inflow of direct investment or reinvestment of profits. However, in the decisions regarding capital placement, investors may be concerned about the increase of anti-EU moods and the EU authorities' examination of the rule of law in Poland.

Key words: entities with foreign participation, exports of companies with foreign participation, foreign direct investment in Poland

Kapitał zagraniczny w Polsce w okresie poakcesyjnym

Obecność zagranicznego kapitału w Polsce, związana z działalnością korporacji transnarodowych, wpływa na wiele elementów struktury ekonomicznej. Istotny jest zwłaszcza napływ kapitału zagranicznego w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), który oddziałuje na poziom eksportu naszego kraju. W artykule (charakter badawczy) przedstawiono wyniki badań udziału sprzedaży eksportowej spółek z wkładem zagranicznym oraz udziału największych eksporterów (podmiotów z kapitałem zagranicznym) w polskim eksporcie w okresie od 2004 do 2016 r. W ostatnich latach obserwować można było spadek udziału eksportu badanych podmiotów w całości polskiego eksportu, niemniej jednak był to istotny statystycznie i utrzymujący się przez kilkanaście lat poziom ponad 50% w przypadku wszystkich spółek z udziałem zagranicznym i około 12% w przypadku największych podmiotów. Uzasadnione jest zatem twierdzenie o istotnej koncentracji eksportu generowanego przez podmioty z udziałem zagranicznym, w tym korporacje transnarodowe. Wydaje się, iż w krótkiej i średniej perspektywie nadal będziemy obserwować napływ inwestycji bezpośrednich czy reinwestowanie osiągniętych zysków. W decyzjach dotyczących lokowania kapitału zaniepokoić inwestorów może jednak wzrost nastrojów antyunijnych i badanie przez organy UE praworządności w Polsce.

Słowa kluczowe: podmioty z udziałem zagranicznym, eksport spółek z udziałem zagranicznym, bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce

